

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประมวลแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแยกเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้คือ

1. พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ประกอบด้วย ความหมาย และวิธีการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติงาน
2. ลักษณะทางสังคมได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ประกอบด้วย ความหมาย และวิธีการวัด
3. ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ประกอบด้วย อิทธิบาท 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจใจตน ในด้านของความหมายและวิธีการวัด
4. แนวคิดและหลักการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาลักษณะทางจิต (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความเชื่ออำนาจใจตน)

1. พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษา ความหมายของพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในฐานะที่เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งนักศึกษา ที่เรียนในสาขานี้มีพฤติกรรมการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ นักศึกษาต้องมีการเรียนทั้งในภาคทฤษฎี และเน้นการฝึกปฏิบัติจริงในห้องทดลองหรือในสนามการฝึก ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติงานจึงมีการผสมผสานกันระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้โดยทั่วไปของ นักศึกษา และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานกับบุคคลกลุ่มต่างๆและประมวลรวมกับวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานในหลักสูตรและปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ มุ่งเน้นให้นักศึกษามีพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และเป็นบัณฑิตนักปฏิบัติ ซึ่งในส่วนของพฤติกรรม การทำงาน หรือการปฏิบัติงาน มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

Albanese (1981 อ้างถึงใน อิศรียา, 2546) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานว่า คือ พฤติกรรมและการกระทำของคนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของงานโดยตรงและพฤติกรรมนั้นยังรวมไปถึงการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เขาปฏิบัติงานอยู่ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงาน การเข้าร่วมการฝึกอบรม ออร์พินท์ และอัจฉรา (2531) กล่าวถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ใน

ความหมายของนิสัยในการเรียน หมายถึง ทักษะในการเรียนการศึกษา ที่ได้รับการฝึกฝนเป็นประจำจนเป็นนิสัย โดยแบ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการผัดเวลา คือ ความหมายพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบในตนเอง มีการวางแผนในการเรียนจัดระบบการเรียนและระบบการทำงานวิธีการทำงานและวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาโดยส่งเสริมการเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับพฤติกรรมการปฏิบัติงาน หรือพฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์นั้นผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาว่า หมายถึง พฤติกรรมในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานในหลักสูตรและปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และเป็นบัณฑิตนักปฏิบัติ โดยศึกษาครอบคลุมพฤติกรรม 5 ประการ คือ

พฤติกรรมตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายทันเวลาที่กำหนด

พฤติกรรมเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สอน หมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งและคำสอนของผู้สอน แม้ว่าจะไม่มีผู้ควบคุมก็ตาม อันแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่

พฤติกรรมในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงให้เห็นว่าเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงาน

พฤติกรรมในการปฏิบัติงานจนสำเร็จอย่างดี หมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาสนใจใฝ่รู้ อดทน ล้ำลึกในจรรยาอาชีพ ค้นคว้า ตลอดจนซักถามรายละเอียดและข้อสงสัยในงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถปรับตัว ตลอดจนพัฒนาตนเองเพื่อให้ปฏิบัติงานนั้นได้สำเร็จลุล่วงอย่างดี

พฤติกรรมในการวางแผนการปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมในการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน อันแสดงถึงการรวบรวมความรู้และความคิดให้เป็นระบบ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

สำหรับวิธีการวัดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานสามารถกระทำได้หลายแบบ เช่น ให้ผู้ปฏิบัติงานรายงานตนเอง เช่น จากการวัดประสิทธิภาพในการทำงานของครูวิธีการที่ให้ครูผู้สอนรายงานนั้นนับว่าเป็นวิธีที่ใช้กันมานานเพราะครูเป็นผู้ที่รู้ถึงพื้นฐานศักยภาพของความรู้ของตนเองได้ชัดเจนกว่าผู้อื่น มีความเต็มใจที่จะให้ข้อมูลตลอดทั้งมีความสิ้นเปลืองน้อยในการดำเนินการ รูปแบบของการประเมินส่วนใหญ่ในการวิจัยใช้เป็นแบบสอบถามให้ผู้ตอบรายงานตนเองโดยแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า(Rating Scale)แบบหลายระดับ เช่น บุญรับ (2532) ศึกษาการเสริมสร้างจิตลักษณะ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ ได้ให้ผู้ปฏิบัติงานรายงานตนเองโดยใช้แบบวัดแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "ปฏิบัติมากที่สุด"ถึง"ไม่เคยปฏิบัติ" และ รุ่งสวรรค์ (2540) ที่ศึกษา

ลักษณะทางพุทธศาสนา และลักษณะจิตของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เกษตรของนักศึกษา:ศึกษากรณีนักศึกษาศาสนาบัณฑิตเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี ซึ่งทำการวัด ตัวแปรพฤติกรรมในการปฏิบัติงานเกษตรของนักศึกษาโดยใช้แบบวัดที่สร้างขึ้นจากนิยามปฏิบัติการ ครอบคลุมกิจกรรมที่นักศึกษาต้องกระทำตามบทบาทภาระหน้าที่ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เป็นพลเมืองดีโดยแบบวัดมี ลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ "ปฏิบัติทุกครั้ง"จนถึง"ไม่เคยปฏิบัติ เลย" โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง

ดังนั้นในการวัดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาศาขการแพทย์แผนไทยประยุกต์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานใน หลักสูตรและปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และเป็นบัณฑิตนักปฏิบัติ โดยศึกษาครอบคลุมพฤติกรรม 5 ประการ คือ พฤติกรรมตรงต่อเวลา พฤติกรรมเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สอน พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อส่วนรวม พฤติกรรมในการปฏิบัติงานจนสำเร็จอย่างดี และพฤติกรรมในการวางแผนการปฏิบัติงาน โดยใช้แบบวัดแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับตั้งแต่ "ปฏิบัติทุกครั้ง" ถึง "ไม่เคยปฏิบัติเลย" นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานเหมาะสมกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาศาขการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การที่เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ครอบครัวนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของเด็กในอนาคตได้มีผู้ศึกษาและให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ดวงเดือน และคณะ(2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำตลอดจนเป็นการให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลหรือลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย

งามตา (2536) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเด็กในชีวิตประจำวันเพื่อเลี้ยงดูและฝึกอบรมลักษณะและพฤติกรรมของเด็กทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

วัจนี (2539) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมสั่งสอนปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถพึ่งตนเองได้โดยการให้ความรักความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง สนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

อรนุช (2542) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ซึ่งหมายถึงวิธีการดูแลบุตรและพฤติกรรมการฝึกฝนบุตร รวมถึงการแสดงออกซึ่งคุณค่า เจตคติ ความสนใจ และความเชื่อของบิดามารดา

กล่าวโดยสรุป การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางวาจาและการกระทำโดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง สนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้การอบรมกล่อมเกลาพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญมากในแต่ละช่วงวัยของชีวิตโดยเฉพาะในวัยเด็กนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้เน้นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูโดยบิดามารดาว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาการของบุตร ดังนี้

Sears et al (1957 อ้างถึงใน เฉลิมศรี, 2544) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งและเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางจริยธรรมในเด็ก เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะเกิดความพอใจและมีความสุขและเมื่อเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดูเด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างจากผู้เลี้ยงดูจะทำให้เกิดความวิตกกังวลและหวาดเหว่ เด็กจะแก้ความรู้สึกนี้โดยการแสดงการกระทำที่คล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูจึงเกิดการเลียนแบบขึ้น

Mussen (1963 อ้างถึงใน ฉันทนา, 2540) กล่าวว่า การ อบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิตควรให้พื้นฐานการให้ความรักความอบอุ่นเป็นสำคัญ เมื่อเด็กโตขึ้นจำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กให้กว้างออกไป ซึ่งสภาพที่แวดล้อมเด็กโดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งพฤติกรรมที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านสุขภาพกายและจิตใจทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะและการปฏิบัติต่อเด็ก ในที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูของนักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป ดังนี้

Rogers (1972 อ้างถึงใน เฉลิมศรี, 2544) ได้แบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป มีเหตุผลยอมรับความสามารถและความคิดเห็น ตลอดจนให้ความรักความเอาใจใส่เป็นกันเอง และให้ความร่วมมือตามโอกาสที่เหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Rejection) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำเท่าที่ควรมักใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณไม่ได้อิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา

Perris et al (1980 อ้างถึงใน เฉลิมศรี, 2544) แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจดูแล (Supportive or Authoritative style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่น และความผูกพันใกล้ชิด รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมและการยอมรับ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธทอดทิ้ง (Rejection style) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้การลงโทษและไม่ให้ความรักความอบอุ่น ไม่สนใจ และไม่ยอมรับเด็ก

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overinvolved or Overprotection style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่让孩子ได้รับอิสระในการกระทำและการตัดสินใจ พ่อแม่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องและเด็กต้องปฏิบัติตามสิ่งที่พ่อแม่กำหนด เด็กจะถูกควบคุมและให้การช่วยเหลือตลอดเวลา

Hurlock (1984 อ้างถึงใน เฉลิมศรี, 2544) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าคุณสามารถปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทนไม่ตามใจและเข้มงวดกวดขันจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือแก่เด็กตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Autocratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าคุณสามารถก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของตน ยับยั้งการก้าวร้าวทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดง

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดา และบิดามารดาใช้คำพูดที่ทำให้ตนรู้สึกอับอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez - faire Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าเขาเองได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

ดวงเดือน และคณะ (2528) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรด้วยความรักเอาใจใส่ทุกขสข มีความใกล้ชิดและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับบุตร ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่บุตรในสิ่งที่ต้องการทุกอย่าง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล คือ การที่พ่อแม่อธิบายเหตุผลให้กับบุตรเมื่อต้องการขัดขวางหรือสนับสนุนบุตร พ่อแม่มีการลงโทษและให้รางวัลแก่บุตรอย่างเหมาะสมมากกว่าใช้อารมณ์

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตใจ คือ การที่พ่อแม่ใช้วาจาว่ากล่าวตีดเบียนบุตรเมื่อบุตรกระทำความผิด ชูว่าจะไม่รัก ตัดสิทธิ์เด็กที่เคยได้รับเมื่อบุตรมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้บุตรทำตาม และคอยควบคุมอย่างใกล้ชิดว่าบุตรจะทำหรือไม่ ถ้าบุตรไม่ทำก็จะลงโทษ

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การที่พ่อแม่ให้โอกาสบุตรทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งพ่อแม่จะเป็นผู้แนะนำและช่วยฝึกฝนให้บ้าง

จากการศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูจะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกันซึ่งมีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปซึ่งพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาโดยทั่วไปไม่ได้ใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้นแต่ได้มีการผสมผสานในหลายรูปแบบเข้าด้วยกันโดยอาจมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูโดยเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนั้นพบว่ามีการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น ดวงเดือน และเพ็ญแข (2524) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับสุขภาพจิตและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาและมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ต่อมา ทศนา (2539) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับความเชื่ออำนาจในตนและความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบทของเด็กวัยรุ่นผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่ออำนาจใน

ตนในด้านการเรียนการสอนและด้านการทำกิจกรรมต่างๆมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย วัฒนา(2540) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและการบรรลุลูกงานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่นในภาคกลางผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการบรรลุลูกงานตามขั้นพัฒนาการมากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ต่อมาในปี2546 อุบลรัตน์ และ สิริวรรณ (2546) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลูกงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการพึ่งตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลต่างกันมีการบรรลุลูกงานตามขั้นพัฒนาการต่างกันโดยนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลสูงมีการบรรลุลูกงานตามขั้นพัฒนาการ และมีพฤติกรรมการพึ่งตนเองสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลต่ำ นอกจากนี้การศึกษาของ Becker (1964) ที่ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจบังคับพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบในตนเองเมื่อเด็กกระทำผิดจะเกิดความละอายไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและให้ความร่วมมือกับสังคมในขณะที่เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจบังคับจะทำให้เด็กกลัวการลงโทษและนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าว

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

สำหรับการวัดการอบรมเลี้ยงดูมีนักวิชาการจำนวนมากทำการศึกษา เช่น ดวงเดือน และ เพ็ญแข (2524) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรในงานวิจัยโดยสร้างแบบวัดประกอบมาตราประเมินค่า 6 ระดับและได้ปรับปรุงแบบวัดเรื่อยมานอกจากนี้ผู้นำแบบวัดนี้ในแต่ละด้านไปใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยของตนเอง เช่น ดวงเดือน (2532) ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวน10 ข้อมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาเท่ากับ.67 ต่อมาปี 2536 ดวงเดือน และคณะ ใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในการวิจัยเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกันโดยเพิ่มจำนวนข้ออีกแบบละ5ข้อเป็น15 ข้อ ทำให้แบบวัดมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาเพิ่มมากขึ้นเท่ากับ.88 .และ.89 ตามลำดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยอีกหลายท่านได้นำแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยของแต่ละเรื่องอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วนิชทานนท์ และคณะมาปรับใช้กับการวิจัยโดยแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประมาณ ค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

3. ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ลักษณะทางจิตเป็นลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและมีการสะสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ไม่ว่าจะอยู่ได้อิทธิพลของสถานการณ์ต่าง ๆ ลักษณะทางจิตมีความสำคัญในการทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์แต่การทำนายนั้นจะแม่นยำเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เข้ามาพร้อมมีอิทธิพลในการทำนายเนื่องจากพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ของมนุษย์นั้นเกิดจากการสาเหตุหรือปัจจัยหลายอย่างร่วมกันทั้งทางด้านจิตใจ สภาพแวดล้อม ลักษณะจึงเป็นส่วนหนึ่งในการทำนายพฤติกรรมรวมทั้งพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาด้วยที่เป็นพื้นฐานอันนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาอื่น ๆ ได้ การค้นหาลักษณะทางจิตลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาว่ามีจิตลักษณะประการใดบ้างและมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันเพียงใดก็สามารถทำได้โดยศึกษาตัวแปรลักษณะทางจิตจาก ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมของ ดวงเดือน (2538) โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรลักษณะทางจิตบนพื้นฐานของทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม เป็นทฤษฎีสำหรับคนไทย เกิดจากการศึกษาคนไทยอายุ 6 - 20 ปี เกือบหมื่นคนในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การทำดีละเว้นชั่วที่แตกต่างกันหลายด้าน โดยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยที่ก้าวหน้าที่สุดในวิชาการจิตวิทยาศึกษาเปรียบเทียบจิตลักษณะบางประการของผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน รวมไปถึงพฤติกรรมของคนเก่ง จนพบลักษณะทางจิตใจของคนดีและคนเก่งซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมด้านตัวผู้กระทำว่ามีลักษณะ 8 ประการ อยู่ที่ส่วนราก 3 ด้านและที่ลำต้นอีก 4 ด้านกับอีก 1 กลุ่ม (ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม) ซึ่งรวมเรียกว่า ถ้าพิจารณาตามแนวทฤษฎีอาจกล่าวได้ว่า จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ ได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวน้อย เห็นแก่ผู้อื่นส่วนรวมและเห็นแก่หลักการหรืออุดมคติมากกว่า 2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง เห็นความสำคัญของอนาคต มีการวางแผนระยะสั้นและ ระยะยาว รู้จักบังคับตนให้อดได้รอได้ 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง มุมานะบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อทำดี ทำงานอย่างเข้มแข็ง ตามเป้าหมายที่วางไว้ 4) สติปัญญา หมายถึง เป็นผู้ที่มีความฉลาด คิดได้หลายแง่มุม 5) ประสพการณ์ทางสังคม หมายถึง วัตรธรรมชาติของมนุษย์ และสังคมอย่างถูกต้อง 6) ความเชื่ออำนาจในตน โดยทั่วไป หมายถึง เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วและ 7) สุขภาพจิต หมายถึง มีอารมณ์ผ่องใส วิตกกังวล ส่วนจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 8) ทัศนคติก่านิยม คือ เป็นผู้ที่มีคุณโทษพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ และความเชื่ออำนาจในตนเฉพาะพฤติกรรมหรือสถานการณ์

ทฤษฎีด้านไม่จริยธรรมจึงมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลที่จิตใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามมา การพัฒนาบุคคลนั้นสามารถทำได้ทั้งในระยะสั้นโดยการฝึกอบรมแบบเข้มข้นและในระยะยาวโดยการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเป็นสำคัญ เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่วนสถานการณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแต่มักจะเป็นทางอ้อมเป็นส่วนใหญ่โดยเปลี่ยนแปลงผ่านทางจิตใจก่อน เช่น การให้การศึกษา 6 ปี 9 ปี 12 ปี ทำให้คนมีพฤติกรรมสุขภาพอย่างเหมาะสมตามลำดับ เนื่องมาจากจิตลักษณะหลายด้านได้พัฒนาขึ้นมาพร้อม ๆ กันจนเป็นพลังผลักดันให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (อุบล, 2534) เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) ความต้องการทำงานที่ท้าทายให้ประสบความสำเร็จ อย่างมีคุณภาพ ด้วยมาตรฐานสูง ต้องการความเป็นอิสระในการทำงาน ใช้ความพยายามมุ่งมั่น หาวิธีการแก้ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่ได้ตั้งเอาไว้และมีความพอใจเมื่อพบกับความสำเร็จ รู้สึกผิดหวัง วิดกกังวลเมื่อพบกับความล้มเหลว (วิริตี, 2542) และ นุชนารถ (2539) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า เป็นความปรารถนาที่จะกระทำให้สำเร็จไปด้วยดี ทั้งในด้านการแข่งขันละการทำงานด้วยมาตรฐานอันดีเลิศ (Standard of Excellence) หรือความปรารถนาที่จะชนะ หรือทำดีกว่าคนอื่น ๆ พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของความมุ่งมั่น ความพยายาม และความอดทน ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เรียกว่า พฤติกรรมมุ่งผลสำเร็จ และผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันจะประสบความสำเร็จในการทำงานต่างกัน และ McClelland (1961 อ้างโดย เปรมสุรีย์, 2536) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในความหมายที่ใกล้เคียงกันว่าเป็นความต้องการประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค พยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความทะเยอทะยานที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ มีความต้องการเป็นอิสระในการทำงานมีความต้องการแข่งขันกับมาตรฐานที่ดีเด่นของตนเอง เพื่อให้ดียิ่งขึ้น ต้องการบรรลุมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ มีความพอใจ สบายใจ เมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลไม่สบายใจ เมื่อประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังเป็นความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement) มีอยู่ในตัวทุกคน เป็นความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ที่จะเอาชนะอุปสรรค ฝ่าฟันฝ่าฟันกระทำการที่ยาก ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะชอบทำสิ่งที่ยากเป็นระยะเวลาานาน ๆ ความมุ่งมั่นและรู้สึกสนุกกับกิจกรรมนั้น

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน หรือพฤติกรรมพึงประสงค์อื่น ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ อาทิ วิริตี (2542) ได้ศึกษาการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน จิตลักษณะ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล ในภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง 9 จังหวัด 36 อำเภอ รวมจำนวนบุคลากรสาธารณสุขทั้งสิ้น 636 คน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นุชนารถ (2539) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของตัวแปรจิตลักษณะ ในการทำนายพฤติกรรมการทำงานของนักวิชาการ ศึกษาในส่วภูมิภาคระดับอำเภอ จำนวน 256 คน นักวิชาการศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่านักวิชาการที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ รุ่งสวรรค์ (2540) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางพุทธศาสนา และลักษณะทางจิตสังคม ที่มีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี จำนวน 165 คน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ สุริย์พร (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายและความตั้งใจลาออกของพยาบาล โรงพยาบาล นพรัตนราชธานี พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาล

จากความหมายและความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกัน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง การที่บุคคลมีความปรารถนาและความต้องการที่จะการทำงานที่มีความท้าทาย ต้องการความเป็นอิสระ ให้ความพยายามมุ่งมั่น หาวิธีแก้ปัญหา พยายามเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ ให้ประสบความสำเร็จ ด้วยความรู้สึภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น

การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในงานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อพฤติกรรมการทำงาน และพฤติกรรมพึงประสงค์อื่น ของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกัน อาทิ บุญรับ (2532) ได้ทำการสร้าง แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้น ด้วยวิธีมาตราประเมินรวมค่า (Summate ratings) และอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตามที่ Hermans (1970) กำหนดไว้ 10 ประการ เป็นเนื้อหาในข้อคำถามแบบวัดนี้ใช้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในข้าราชการไทย เมื่อนำไปใช้กับข้าราชการบรรจุใหม่ จำนวน 105 คน ข้อคำถามแต่ละประโยคมีค่าอำนาจจำแนก (ค่าที) อยู่ระหว่าง 2.75-7.45 ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .84 วิริตี(2542) ได้สร้างแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคลากร

สาธารณสุขระดับตำบล โดยทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .76

ดังนั้นการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ บุญรับ (2532) และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล ของ วิริติ (2542) มาปรับปรุงข้อคำถาม และเนื้อหาให้ สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครั้งนี้เป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับคือ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจใจตน

แนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจใจตน (Internal – external locus of control) เป็นจิตลักษณะที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่ง Rotter (1966) ได้อธิบายลักษณะทั่วไปของความเชื่ออำนาจใจตน-นอกตนดังกล่าวว่า ผลการตอบแทนอันหนึ่งที่ได้มาจากพฤติกรรมของบุคคลย่อมก่อให้เกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันจากพฤติกรรมอันใหม่ในสภาพที่คล้ายกับสภาพการณ์เดิม ถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังก็จะทำให้ความคาดหวังของบุคคลค่อย ๆ ลดลง การลดหรือเพิ่มความคาดหวังนี้จะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมอย่างหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์เดิมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล ถ้าประสบการณ์ที่ผ่านมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง เมื่อแสดงพฤติกรรมเดิมจะทำให้บุคคลนั้นเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลจากทักษะหรือความสามารถของตน ซึ่งเรียกว่าความเชื่ออำนาจใจตน (Internal locus of control) ในทางตรงข้าม หากการกระทำมิได้รับการเสริมแรง จะทำให้บุคคลรับรู้ว่าเป็นผลจากการกระทำของตน แต่เป็นเพราะโชคเคราะห์ความบังเอิญหรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นไป ซึ่งเรียกว่า ความเชื่ออำนาจใจนอกตน (External locus of control) ความเชื่อหรือการรับรู้ดังกล่าวนี้เองจะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลพฤติกรรมอันใหม่ ๆ อีก ซึ่ง Rotter (1996 อ้างถึงใน วิสุทธิ, 2532) ได้สรุปพฤติกรรมความเชื่ออำนาจใจตน-นอกตน ของบุคคลได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจใจนอกตนเป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าจะเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นอยู่กับอิทธิพลของอำนาจใจนอกตนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรืออิทธิพลของผู้อื่นบันดาลให้เป็น

2) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจใจตน เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าจะเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลจากการกระทำหรือความสามารถของตน

ลักษณะความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา (วิชัย, 2533 อ้างอิงมาจาก Katkosaky, Crandall and Good. 1967; Strickland. 1977) และนอกจากนี้แล้วยังเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่ส่งผลให้การกระทำและผลที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กันและมีปริมาณไม่สมดุลกัน (วิชัย, 2533 อ้างอิงมาจาก Rotter, 1966; Strickland. 1977) เด็กจะมีความเชื่ออำนาจในตนเพิ่มขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะ แต่ในผู้ใหญ่ความเชื่ออำนาจภายในตนจะอยู่กับความรับผิดชอบและช่วงเวลาที่บุคคลสามารถจะควบคุมผลที่จะเกิดขึ้นได้ ความเชื่ออำนาจในตนจะสัมพันธ์กับความเชื่อในการใช้ความพยายามเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการและจะเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไปตลอดชีวิต บุคคลที่เชื่อว่าผลตอบแทนที่ได้รับขึ้นอยู่กับการพัฒนาของตนจะเลิกเชื่ออำนาจภายนอกตน จะรับรู้ความเชื่ออำนาจภายในตนเพิ่มขึ้นและจะพยายามมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลที่ดีกว่า

จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความคิดเห็นหรือความตั้งใจของบุคคลนั้น รับรู้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากทักษะและความสามารถของตนและตนสามารถควบคุมได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำความเชื่ออำนาจในตนมาศึกษาเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนพบว่า รุ่งสวรรค์ (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาศาสนาเทคโนโลยีราชมงคล : วิทยาเขตเกษตรภาคกลาง จำนวน 158 คน พบว่า ลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพบว่าตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาได้ร้อยละ 36.57 ส่วนงานวิจัยของ วิชัย (2533) ซึ่งศึกษาเรื่อง ลักษณะทางจิตสังคม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการ ของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 468 คน พบว่า จิตลักษณะ 3 ด้าน คือ ทศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครูการมุ่งอนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีปริมาณการทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการในครูที่มีสุขภาพจิตดีมาก ได้มากกว่าครูที่มีสุขภาพจิตดีน้อย และครูที่สอนมากกว่า 17 ปี จะมีพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมสูงได้ ควรมีการพัฒนาจิตลักษณะ 2 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สุวลัย (2537) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรความเชื่ออำนาจในตน มาร่วมทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องด้วยจะสามารถ

เพิ่มอำนาจในการทำนายได้ร้อยละ 1 และ สุขุมาล (2544) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการประหยัดไฟของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการประหยัดไฟของนักเรียนสาธิตที่มีจิตลักษณะต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการประหยัดไฟสูงกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ นอกจากนี้ ฌัญญา (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่องาน ความเชื่ออำนาจในตน บรรยากาศองค์การกับการมีส่วนร่วมในงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่า ตัวแปรที่สามารถช่วยพยากรณ์การมีส่วนร่วมในงานของพยาบาลประจำการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ คือ บรรยากาศองค์ การความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่องานโดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 58.1

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความเชื่ออำนาจในตนส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนา รวมทั้งพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษา ทั้งนี้เพราะคนที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นผู้ที่มีความพยายามในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาความเชื่ออำนาจในตนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การวัดความเชื่ออำนาจในตนนั้นโดยทั่วไปเครื่องมือที่ใช้วัดความเชื่ออำนาจในตนนั้นจะยึดหลักเกณฑ์ของ Rotter (ศักดิ์ชัย, 2532 อ้างอิงมาจาก Pervin, 1980) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลรับรู้ตัวเสริมแรงในลักษณะว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาเกิดจากการกระทำของเขาหรือบุคลิภาพที่ค่อนข้างแน่นอนของเขา ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าเขามีความเชื่ออำนาจในตน และในทางตรงข้ามหากบุคคลรับรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขานั้นขึ้นอยู่กับโชค ความบังเอิญหรือภายใต้อำนาจของบุคคลอื่นก็สามารถตัดสินใจได้ว่าเขามีความเชื่ออำนาจนอกตน ซึ่งเครื่องมือวัดนี้ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทั้งความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยให้เลือกคำตอบข้อใดข้อหนึ่งใน 2 ข้อ สำหรับการศึกษแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนในประเทศไทยนั้น ในปี 2523 ได้เริ่มมีการสร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนโดย จินตนา (2529) ได้สร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนโดยใช้วัดในกลุ่มข้าราชการพลเรือนจำนวน 1,253 คน และใช้ชื่อว่า "แบบสอบถามเหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า" มีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า 6 อันดับ ตั้งแต่ จริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ ต่อมาได้มีผู้นำแบบวัดดังกล่าวพัฒนามารวมทั้งมีการสร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตนอีกหลายคน เช่น ศักดิ์ชัย (2532) , อุบล (2534) โดยใช้สำหรับวัดในผู้ใหญ่ในกลุ่มต่าง ๆ เช่น ครู ศึกษานิเทศน์ ทหาร รวมทั้งแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนเกี่ยวกับสุขภาพ และแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนสำหรับวัดในกลุ่มเด็ก ทศนา (2539) ได้สร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนสำหรับวัดในกลุ่มเด็ก แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า 6 อันดับ ตั้งแต่จริงที่สุดถึงไม่จริงเลย โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับ

ความรู้สึกทั่วไป โขคลาง การเรียนและการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ของนักเรียน โดยมีความความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 ดวงเดือน และคณะ (2536) สร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนเพื่อวัดนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมิณรวมค่า 6 อันดับ ตั้งแต่จริงที่สุดถึงไม่จริงเลย จำนวน 15 ข้อ มีความความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

ดังนั้นการวัดความเชื่ออำนาจในตนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตน สูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

สำหรับการพัฒนาจิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตนนั้น Rotter (1966) ได้อธิบายลักษณะของความเชื่ออำนาจในตน – นอกตน โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่ว่า ผลตอบแทนที่ได้จาก พฤติกรรมหนึ่งของบุคคลย่อมก่อให้เกิดความคาดหวัง (Expectancy) ว่า จะต้องได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันในพฤติกรรมใหม่ นอกจากนี้ ผลตอบแทนในแต่ละครั้งยังอาจทำให้ความคาดหวังครั้งต่อไปสูงขึ้นหรือต่ำลงด้วย ซึ่งรอทเตอร์นอกจากจะสรุปความเชื่ออำนาจในตน – นอกตน ในเชิงความเชื่อแล้ว ยังสรุปในรูปเชิงการรับรู้ผลตอบแทนของการกระทำของบุคคล การที่บุคคลต่าง ๆ มีความเชื่ออำนาจในตนหรือนอกตน เกิดจากการที่บุคคลได้รับรางวัลและถูกลงโทษแตกต่างกัน กล่าวคือ การที่บุคคลจะเชื่ออำนาจในตนน้อยนั้น เกิดจากการได้รับรางวัลและถูกลงโทษจากคนอื่นจากสังคม และจากธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสมกับพฤติกรรมของเขา คือ ไม่เหมาะสมตามเวลา ปริมาณ และคุณภาพของการกระทำของเขา

วิธีการพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนอาจทำได้หลายวิธี โดยทุกวิธีต้องเน้นให้เห็นความขึ้นต่อกันและสมดุลของการกระทำกับผลของการกระทำนั้น การฝึกการรับรู้ความสามารถของบุคคลแต่ละคนในการควบคุมผลได้ที่จะเกิดกับตนได้มีการฝึกจิตนักเรียนและครูในสภาพการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มพฤติกรรมที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ดวงเดือน, 2532 อ้างอิงมาจาก Lefcourt, 1976 and De Charm, 1972) นอกจากนั้นยังมีการฝึกจิตของอาชญากรวัยรุ่นให้ลดการแข็งขันต่อต้านลงด้วยการฝึกการรับรู้สาเหตุที่เกิดจากตน (ดวงเดือน, 2532 อ้างอิงมาจาก Master, 1970) การฝึกการรับรู้ผลของความพยายามในเมืองไทย ได้แก่ รัตนา (2526) โดยวิธีการกระตุ้นให้บุคคลมีความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมอนามัยด้วยวิธีการปรับการรับรู้ของบุคคลเสียใหม่ ด้วยการให้บุคคลประเมินผลอันจะเกิดจากการกระทำของตนเองโดยให้แต่ละบุคคลตระหนักว่า ความพยายามในการกระทำพฤติกรรมอนามัยโดยสม่ำเสมอ นั้น เป็นสาเหตุของการมีสุขภาพอนามัยที่ดี และในทางตรงกันข้ามหากตนเองไม่พยายามที่จะกระทำพฤติกรรมอนามัย ปล่อยให้ปละละเลยในเรื่องสุขภาพของตนหรือกระทำในสิ่งที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพแล้วจะเป็นสาเหตุของการมี

สุขภาพที่อ่อนแอและการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ การฝึกการรับรู้ผลของความพยายามจัดเป็นการสอน 5 คาบเวลา คาบเวลาละ 30 – 60 นาที ในช่วง 15 วัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีปริมาณความพยายามสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก นักเรียนที่ได้รับการฝึกมีการรายงานการกระทำพฤติกรรมอนามัยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก ต่อมา ดวงเดือน (2532) ได้ฝึกพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนเองของเด็กนักเรียน โดยให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัล ในการฝึกทำโดยให้ นักเรียนเล่นเกมซึ่งในเกมที่เล่นตามลำพังและต้องใช้ความพยายามในการเล่นเพื่อให้ได้รับรางวัล นักเรียนจะได้รับการฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 30 – 60 นาที โดยฝึกติดต่อกันทุกวัน ๆ ละครั้ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกมีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนเองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีก 2 กลุ่ม

ส่วนการฝึกอบรมพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนเองของงานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนจากการประมวลผลงานวิจัยต่าง ๆ แล้วดังนี้ คือ (1) ให้นักเรียนทราบว่าคุณกำลังทำอะไรและส่งผลดีผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไรบ้าง โดยมีการยกเหตุการณ์จริงและบุคคลที่มีลักษณะความเชื่ออำนาจในตนเองให้เห็น (2) ให้นักเรียนอยากที่จะได้รับผลดี เช่น ผลการเรียนดีขึ้น เพื่อผลบางอย่างที่นักเรียนต้องการ เช่น กำลังใจในการเรียนหนังสือ รางวัลนักเรียนดีเด่น เป็นต้น (3) ให้นักเรียนกำจัดผลเสียที่เกิดกับตน เพื่อความสบายใจ (4) ให้นักเรียนทราบวิธีการทำนายผลที่จะเกิด (5) ให้นักเรียนทราบวิธีการดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลดีให้มากตามต้องการ และให้นักเรียนทราบวิธีการกำจัดหรือลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่ม วิธีใช้ตัวแบบ วิธีพัฒนาไปพร้อมกับให้ความรู้ วิธีพัฒนาบรรยากาศทางสังคมให้มีความยุติธรรมและความเสมอภาค โดยแต่ละวิธีจะจัดให้มีขึ้นเป็นกิจกรรมย่อยต่าง ๆ ความเชื่ออำนาจในตนเองมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะอื่น ๆ อีกหลายประการ ในการพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนเองจะส่งผลกระทบต่อจิตลักษณะอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำบุคคลไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ กิจกรรมไม่ว่าจะทางด้านการศึกษาหรือการทำงาน พระธรรมปิฎก (2538) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาท 4 ว่าธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จซึ่งมี อยู่ 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และ วิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) กนิษฐา (2541) กล่าวว่าอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ กิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการทำงาน ไต่ ๆ เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกันและมักมาด้วยกัน ดังนั้นการที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จในการทำงานด้วยคุณภาพที่ดีของงานนั้นได้ จึงควรได้รับการปลูกฝังหรือพัฒนาอิทธิบาท 4 ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นขึ้นมาสักด้านหนึ่ง หรือหลายด้านที่ตรงตามลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล องค์ธรรมที่เด่นจะปลูกฝังองค์ธรรมด้านอื่น ๆ ให้เกิดมีขึ้น หลักอิทธิบาท

4 จะโน้มนำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน ดั่งนั้นอิทธิบาท 4 จึงเป็นปัจจัยที่ควรปลูกฝังหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล บุคคลที่ใช้หลักอิทธิบาท 4 จะมีความรู้สึกพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองต้องการกระทำ มีความรักความพอใจในจุดมุ่งหมายของการกระทำ อยากกระทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคคลเกิดความรักความพอใจต่อการกระทำนั้นๆจะเกิดความมานะบากบั่น ไม่ทอดย้อต่ออุปสรรคใดๆ แต่กลับเห็นว่าอุปสรรคนั้นเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถ และเมื่อมีใจจดจ่ออยู่กับกรกระทำ มองเห็นความสำคัญของการกระทำ มีสมาธิแน่วแน้อยู่ในการกระทำ มีการใช้ปัญหาพิจารณาข้อบกพร่องจากการกระทำ คิดหาทางแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่ทำอยู่ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งหลักธรรมในอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย

1. ฉันทะ เป็นความพอใจและมีใจรักในสิ่งที่ทำ บุคคลจึงควรปลูกฝังความพอใจในการทำงาน อาชีพ ในการประพฤติปฏิบัติความดีทั้งหลาย แม้ว่าจะไม่เคยมีความพอใจมาก่อน แต่ก็ใช้ปัญญาพินิจพิจารณาให้เห็นประโยชน์ของเรื่องเหล่านั้นแล้วปลูกฝังความพอใจให้เกิดขึ้นพระธรรมปิฎก (2538) กล่าวว่าบุคคลที่ทำการด้วยฉันทะ จะเริ่มต้นการกระทำจากความคิดหรือเข้าใจเหตุผลและได้ประจักษ์ผลที่ตามมากับการกระทำที่เป็นสาเหตุจึงไม่เกิดทุกข์

2. วิริยะะ เป็นความเพียรพยายามของบุคคลในงานหรือกิจกรรมใด ๆ โดยใช้การฝึกฝนจนชำนาญ และไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรค มีความเพียรพยายามจนเกิดความสำเร็จ ดั่งนั้นหากวิริยะะเกิดขึ้นในตัวบุคคลแล้วแม้จะรู้ว่าจุดหมายนั้นบรรลุได้ยากต้องใช้เวลายาวนาน เขาจะไม่ย่อถอยกลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้หรือปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุความสำเร็จ หากบุคคลใดเกิดหลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะแล้ว บุคคลนั้นจะมีความเพียรพยายาม มีความเข้มแข็งไม่หวั่นกลัวหรือทอดย้อต่ออุปสรรคและความยากลำบากแต่กลับเห็นว่าอุปสรรคหรือความยากลำบากเป็นสิ่งท้าทายที่ต้องเอาชนะหรือปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จและผลสำเร็จของงานนั้นเกิดขึ้นด้วยความพยายามของตัวเองมิใช่เป็นผลจากการดลบันดาลจากสิ่งใด

3. จิตตะ เป็นความจดจ่อ มีจิตผูกพัน มีความคิดที่ไม่ฟุ้งซ่าน (พระธรรมปิฎก, 2535) หรือหมายถึงการเอาใจใส่ในสิ่ง นั้น ๆ มีจิตใจจดจ่อเอาใจใส่ต่องานนั้นตลอด เป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยจิตจดจ่อไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ดั่งนั้นบุคคลที่มีหลักธรรมด้านอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะจะเป็นบุคคลที่มีจิตจดจ่ออยู่กับงานที่ทำแม้จะมีสิ่งเร้าก็ไม่ทำให้เปลี่ยนความสนใจต่องานนั้นได้ มองเห็นความสำคัญของงานเป็นการเอาใจใส่ตรวจตรางานที่ทำอยู่ หากมีความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือความผิดพลาดในการทำงานบุคคลสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที่ไม่ปล่อยให้ผลของความเสียหายมีความรุนแรงได้

4. วิมังสา เป็นความสอบสวนไตร่ตรอง เป็นการใช้ปัญญาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผลในงานที่ทำซึ่งมักประสบอุปสรรคเสมอและการชนะอุปสรรคนั้น ๆ ได้จำต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ

ฉะนั้นปัญญาจึงเป็นหลักสำคัญที่สุดของการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ บุคคลที่มีหลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสาจะใคร่ครวญตรววจตราคิดหาเหตุผลและทดลองแก้ไขหรือปรับปรุงงานให้บรรลุผลสำเร็จ หรือให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นโดยใช้ปัญญาเป็นหลักสำคัญในการกระทำ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจการงานใด ๆ ดังนั้นจึงควรปลูกฝังหรือพัฒนาให้บุคคลมีหลักธรรมด้านอิทธิบาท 4 ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านประกอบกัน ดังนั้นอิทธิบาท 4 จึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่งที่ควรพัฒนาหรือปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท 4 พชร (2518) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับ ชันติ โสรัจจะ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย พบว่า เมื่อบุคคลมีบุคลิกภาพอิทธิบาท 4 ในข้อใดข้อหนึ่งจะมีอิทธิบาท 4 ในข้ออื่น ๆ ด้วย และยังพบว่าเมื่อบุคคลใดมีองค์ประกอบในอิทธิบาท 4 ข้อใดข้อหนึ่งสูงก็จะสูงตามด้วย ปริญญา (2536) ศึกษาผลของหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครู พบว่า ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 เจตคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจภายในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ร่วมกันทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูที่มีการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานสูงโดยทำนายในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 15.2 กลุ่มครูหญิงได้ร้อยละ 27.8 และกลุ่มครูชายอายุราชการน้อยได้ร้อยละ 45.97 และในปีเดียวกัน อ้อมเดือน (2536) ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู พบว่า ครูที่มีการปฏิบัติทางพุทธต่ำถ้าได้รับการฝึกจะมีพฤติกรรมการสอนสูงกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก ดุษฎี และคณะ (2538) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างลักษณะทางพุทธศาสนา ลักษณะทางจิตและผลการปฏิบัติงาน ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู พบว่า การปฏิบัติทางพุทธศาสนาและวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานตามแนวพุทธ (ได้แก่ การทำงานโดยยึดหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ .12 และ .06 ตามลำดับ กนิษฐา (2541) ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทวิชาชีพ พบว่า เอกลักษณะบทบาทเชิงวิชาชีพ ปฏิสัมพันธ์ถ่ายทอดเชิงวิชาชีพ อิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมทำให้การพยาบาลได้ร้อยละ 22.08 และยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคลุมเครือในบทบาทกับอิทธิบาท 4 ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพด้านการป้องกันโรค ด้านการดูแลรักษาและด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพจากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท 4 สรุปได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นจิตลักษณะที่พึงปรารถนา เมื่อบุคคลมีหลักอิทธิบาท 4 แล้วย่อมสามารถทำนายพฤติกรรมที่บุคคลนั้นกระทำได้ ผู้วิจัยจึงคาดว่า นักศึกษาที่มีหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาก จะมีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานมากกว่านักศึกษาที่มีหลักธรรมอิทธิบาท 4 น้อย นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ (2545) ศึกษาอิทธิ

บาท 4 และลักษณะทางจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในโรงเรียนเอกชน ประเภทช่างอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับการวัดอิทธิบาท 4 ได้มีผู้สร้างเครื่องมือวัดอิทธิบาท 4 ไว้ดังนี้ วิเชียร (2531) ได้สร้างเครื่องมือวัดอิทธิบาท 4 ซึ่งวัดในเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเรียนวิชาฝึกวิจัย 2 ประกอบด้วย จารุพร และคณะ (2539) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการไทย แบบวัดแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา แต่ละด้านเป็นลักษณะการทำงานที่ประสบการณใน ชีวิตประจำวันโดยการรายงานตนเอง ข้อคำถามประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 หน่วยจาก จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรวมทั้งฉบับเท่ากับ .91 ต่อมา กนิษฐา (2541) ได้นำแบบ วัดของ จารุพร และคณะไปใช้ ข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ พิสัย อยู่ระหว่าง 23 - 115 คะแนน และค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ .9836 และพบผลที่สอดคล้องกับ จารุพร และคณะกล่าวคือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของแบบวัดมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้แบบวัดอิทธิบาท 4 ที่สร้างเองตามนิยามปฏิบัติการมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" นักศึกษาที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงแสดงว่ามีอิทธิบาท 4 มากกว่านักศึกษาที่ได้ คะแนนเฉลี่ยต่ำ

4. แนวคิดและหลักการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาลักษณะทางจิต

ชุดฝึกอบรมนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ในหัวข้อนี้จึงได้กล่าวถึงแนวคิด และหลักการสร้างชุดฝึกอบรมประกอบด้วย ความหมายของการฝึกอบรมและชุดฝึกอบรมหลักจิตวิทยา ที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของการฝึกอบรมและชุดฝึกอบรม

ความหมายของการฝึกอบรมและชุดฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็นกระบวนการสำคัญในการ พัฒนาบุคคล ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมน้อย่างแพร่หลายทั้งในวงการราชการและวงการธุรกิจ เอกชน ในการนำมาเพิ่มคุณภาพการทำงานของบุคลากรหรือเตรียมความพร้อมให้บุคลากรที่จะทำงาน ในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง นอกจากนั้นยังมีการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตลักษณะด้านต่าง ๆ เช่น เจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน (แสวง, 2538) จากการศึกษาความหมายของการ ฝึกอบรม มีผู้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการเสริมสร้างสมรรถภาพบุคคลให้มีความรู้

ความสามารถ ทักษะและเจตคติต่อการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้น อันมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

จากความหมายของการฝึกอบรมดังกล่าวจะเห็นว่า การฝึกอบรมนั้นมีความหมายครอบคลุมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การฝึกอบรมนั้นจะเน้นเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมากมักจะนิยมนำมาใช้ในการพัฒนาบุคคลในการทำงาน แต่ในปัจจุบันมีการนำรูปแบบการฝึกอบรมมาใช้ในการพัฒนาทางด้านจิตใจมากขึ้น ส่วนชุดฝึกอบรมนั้น หมายถึง สื่อการฝึกอบรมแบบประสมที่กำหนดวิธีการสอนของวิทยากร และกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้ง เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ และแบบทดสอบที่ใช้ประเมินผลการฝึกอบรมแต่ละวิชา โดยมีขั้นตอนในการสร้างอย่างมีระบบ (สุรพงษ์, 2540 อ้างอิงจาก ชมนาด, 2526) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่นำชุดฝึกอบรมมาใช้ในการพัฒนาเจตคติต่อการพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางในการสร้างชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงรายละเอียดที่จำเป็นต้องทราบก่อนการสร้าง และการจัดการฝึกอบรมดังนี้

หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกอบรม

สุจริต และสายใจ (2523) กล่าวถึงการสร้างชุดฝึกอบรมไว้ว่า การสร้างชุดฝึกอบรมนั้นต้องยึดหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึก (Law of exercise) ซึ่งกล่าวว่า สิ่งใดที่มีการฝึกจะมีความคล่องตัวและสามารถทำได้ดี ในทางตรงข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหรือทอดทิ้งมานานแล้วย่อมจะทำได้ไม่ดี
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรค้ำประกันว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจแตกต่างกัน ฉะนั้น ในการสร้างชุดฝึกอบรมจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป และควรมีหลายแบบ
3. การจูงใจผู้เรียนโดยการจัดชุดฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึกแล้ว ยังช่วยยั่วยุให้อยากฝึกต่อไป
4. ใช้การฝึกแบบสั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

นิตยา (2527) กล่าวถึงการสร้างชุดฝึกอบรมว่าต้องอาศัยหลักสำคัญตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ประกอบด้วย

1. ความใกล้ชิด (Contiguities) การใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะสร้างความพอใจให้กับผู้เรียน

2. แบบฝึกหัด (Practice) คือ การให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมที่ซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความชำนาญ

3. กฎแห่งผล (Law of effect) คือ การให้ผู้เรียนได้ทราบผลการทำงานของตนเองโดยรวดเร็ว ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนได้ทราบว่ากระทำของตนเป็นอย่างไรแล้ว ยังเป็นการสร้างความพอใจให้กับผู้เรียนอีกด้วย

4. แรงจูงใจ (Motivation) คือ การจัดให้ผู้เรียนชุดฝึกอย่างง่ายไปหายากและจากชุดฝึกที่สั้นไปสู่ชุดฝึกที่ยาวขึ้น ทั้งนี้เนื้อเรื่องที่จะนำมาสร้างชุดฝึกควรมีหลายแบบตลอดจนมีภาพประกอบเรื่อง เพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น

สรุปหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเป็นหลักการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้จากการจัดการอบรมได้เป็นอย่างดี ถ้าผู้สร้างและผู้จัดการฝึกอบรมคำนึงถึงหลักทฤษฎีดังกล่าวในการจัดการฝึกอบรม จะทำให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

หลักในการสร้างชุดฝึกอบรม

ในการสร้างชุดฝึกอบรมที่ดีนั้น ผู้สร้างนอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาแล้ว จะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักการในการสร้างชุดฝึกอบรมดังนี้

สุรพงษ์ (2542 อ้างอิงจาก Butt, 1974) เสนอหลักการสร้างชุดฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. ก่อนที่จะสร้างชุดฝึกจะต้องกำหนดโครงร่างไว้คร่าว ๆ ก่อนว่าจะเขียนชุดฝึกเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาให้สอดคล้องกัน

4. แจกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน

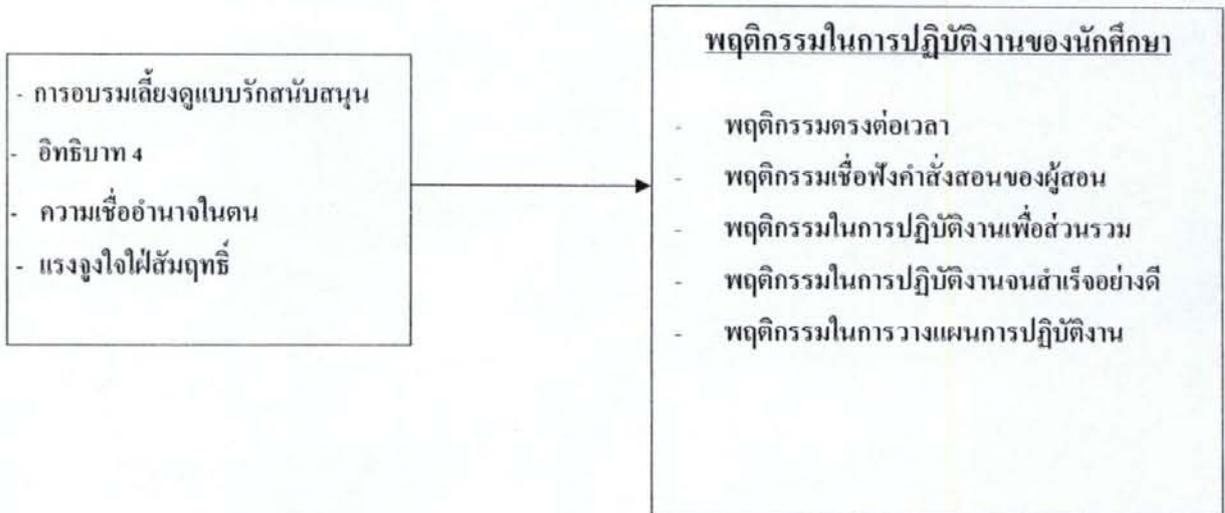
5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสม

6. มีการประเมินผลทั้งก่อนฝึกและหลังฝึกอบรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้จากแนวคิดและหลักการในการสร้างชุดฝึกอบรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางจิตของนักศึกษาในสองด้านด้วยกันคือ ความเชื่ออำนาจในตน และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการประมวลทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ได้แก่
  - 1.1 ตัวแปรจัดกระทำ
    - (1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
    - (2) ความเชื่ออำนาจในตน
  - 1.2 จิตลักษณะของผู้รับการฝึก
    - (1) ลักษณะทางพุทธศาสนา (อิทธิบาท 4)
  - 1.3 สถานการณ์ทางสังคม
    - (1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักส้นับสนุน
2. ตัวแปรตาม
  - 2.1 ตัวแปรหลัก
    - (1) พฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษา
  - 2.2 ตัวแปรรอง
    - (1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
    - (2) ความเชื่ออำนาจในตน

นียมปฏิบัติกร

พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาหมายถึง พฤติกรรมในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานในหลักสูตรและปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และเป็นบัณฑิตนักปฏิบัติ โดยศึกษาครอบคลุมพฤติกรรม 5 ประการ คือ

พฤติกรรมตรงต่อเวลาหมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายทันเวลาที่กำหนด

พฤติกรรมเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สอนหมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งและคำสอนของผู้สอน แม้ว่าจะไม่มีผู้ควบคุมก็ตาม อันแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่

พฤติกรรมในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมหมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงให้เห็นว่าเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงาน

พฤติกรรมในการปฏิบัติงานจนสำเร็จอย่างดีหมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาสนใจใฝ่รู้ อดทน ล้ำนึกในจรรยาอาชีพ ค้นคว้า ตลอดจนซักถามรายละเอียดและข้อสงสัยในงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถปรับตัว ตลอดจนพัฒนาตนเองเพื่อให้ปฏิบัติงานนั้นได้สำเร็จลุล่วงอย่างดี

พฤติกรรมในการวางแผนการปฏิบัติงานหมายถึง พฤติกรรมในการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน อันแสดงถึงการรวบรวมความรู้และความคิดให้เป็นระบบ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ซึ่งผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนียมปฏิบัติกรมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ ตั้งแต่ "ปฏิบัติทุกครั้ง" ถึง "ไม่เคยปฏิบัติเลย" นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีพฤติกรรมการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรด้วยความรักเอาใจใส่ทุกซทุกซ มีความใกล้ชิดและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับบุตร ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่บุตรในสิ่งที่ต้องการทุกอย่างซึ่งผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วณิชทานนท์และคณะ(2536) มาปรับใช้กับการวิจัยโดยแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

อิทธิบาท 4 หมายถึง มาตรฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึง ความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบุรุษอิทธิบาทณ์ ด้วยสิ่งที่ เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ

ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็น กำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้ง ยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

ซึ่งผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีอิทธิ บาท 4 สูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่นักศึกษารับรู้ว่าผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น เป็นผลมาจากการกระทำของตน และสามารถที่จะทำนายหรือควบคุมผลที่เกิดขึ้นนั้นได้ซึ่งผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริง ที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตน สูงกว่า นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง การเพียรพยายามของนักศึกษาที่จะพัฒนาตนเองและงานของ ตนเองให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายในการ ทำงาน อดทนทำงานที่อยากทำได้เป็นเวลานาน และมุ่งแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาในการ ทำงานเสมอซึ่งผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการมีลักษณะเป็นมาตร ประมาณค่า 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” นักศึกษาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดง ว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สูงกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 จิตลักษณะ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของ นักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 1.1 ความเชื่ออำนาจในตนของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 2 การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และอิทธิบาท 4 ของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 3 การฝึกอบรมจิตลักษณะให้แก่นักศึกษาจะมีผลทำให้พฤติกรรมการ ปฏิบัติงานของนักศึกษาดีขึ้น

สมมติฐาน 3.1 นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมจิตลักษณะด้านใดด้านหนึ่ง จะมี จิตลักษณะด้านนั้นสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึก

สมมติฐาน 3.2 นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมจิตลักษณะทั้ง 2 ด้าน จะมีพฤติกรรมการ ปฏิบัติงานที่เหมาะสมมากกว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกเพียงอย่างเดียว หรือไม่ได้รับการฝึกเลย

สมมติฐาน 3.3 นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีความเชื่ออำนาจในตนสูงมี พฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสมมากกว่านักศึกษากลุ่มตรงข้าม